

Handleiding bij de begripsvragen

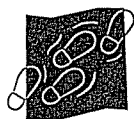
Inhoud

In deze brochure bevindt zich de handleiding voor het gebruiken van de leesbegripsvragen bij de 1994-AVI-kaarten. Achterin de brochure treft u de *Zinsdiagnosetoets* aan.

De handleiding is als volgt opgezet:

-stap 1: Wat moet u vooraf weten?

-stap 2: Hoe kunt u de begripsvragen gebruiken?

stap 1 Wat moet u vooraf weten?

1.1 Vier aspecten van het lezen

Bij het onderzoek van kinderen en ouderen met leesproblemen is het aan te bevelen minimaal op vier gebieden onderzoek uit te voeren, namelijk:

-op het **woordaspect**. Dat kan met de woordbeeldautomatiseringstoets met de aanduiding *PRAVOO-1*. Met behulp van deze toets kunt u onderzoeken welke woorden kinderen of ouderen wel of niet beheersen.

De toets is aanwezig in de tweede aanvulling bij de map speciale leesbegeleiding en in het Praktijk- en cursusboek voor het voortgezet lezen. (allebei *PRAVOO*-uitgaven)

-op het **zinsaspect**. Dat kan met behulp van de zinsdiagnosetoets. Die toets is ook in deze brochure opgenomen. Zie achterin.

-op het **tekstaspect**. Dat kan met de AVI-kaarten.

-op het **begripsaspect**. Dat kan met de leesbegripsvragen uit deze brochure.

Daarnaast is er ook nog een zeer uitgebreide vorm van leesonderzoek en dat zijn de *ZULT*-onderzoeken voor aanvankelijk lezen en voortgezet lezen.

Die onderzoeken zijn aanwezig in:

-het Praktijk- en cursusboek aanvankelijk lezen en spellen

-het Praktijk- en cursusboek voortgezet lezen.

Beide boeken zijn *PRAVOO*-uitgaven.

In deze brochure komen eerst de leesbegripsvragen bij de 1994-AVI-kaarten aan de orde en daarna de zinsdiagnosetoets.

1.2 Vier aanvullingen

Pravoo heeft vier aanvullingen bij de 1994-AVI-kaarten ontwikkelend, namelijk:

-aanvullingen 1: *De AVI-kaarten gewogen en ...*

Dat is een brochure met daarin de 20 minpunten van de nieuwe AVI-kaarten. Belangrijk voor iedereen die deze kaarten gaat hanteren.

-aanvulling 2: *Leesbegripsvragen en de zinsdiagnosetoets*

-aanvulling 3: *Verbeterde scoreformulieren voor proefpersonen met leesproblemen*

-aanvulling 4: *PEL; het Pravoo-éénkaarts-leerlingvolgsysteem*, waarop u de leesontwikkeling in AVI-niveaus per kind bij kunt houden.

1.3 Wat u over het begripend lezen moet weten

1.3.1 Inleiding

Bij het gebruiken van leesbegripsvragen kan men niet zomaar wat vragen opstellen, maar moet er uitgegaan worden van een

visie op leesbegrip. Binnen opzet bij de vragen bij de nieuwe AVI-kaarten is er uitgegaan van het dynamisch interactieve model. In het nu volgende wordt dat model toegelicht.

1.3.2 Samenvatting

In het nu volgende wordt aandacht besteed aan de begeleiding van kinderen met leesproblemen op het gebied van het leesbegrip. Daarbij gaat het om de praktische uitwerking van de volgende drie uitgangspunten:

-technisch lezen is geen lezen

-problemen bij het leesbegrip moeten procesgericht begeleid worden

-problemen bij het leesbegrip moeten met een repeteermethode benaderd worden.

1.3.3 Technisch lezen is geen lezen

Als we er vanuit mogen gaan dat 16% van alle kinderen een vertraagde leesontwikkeling heeft variërend van leesproblemen tot dyslexie, dan ontvangen duizenden kinderen in Nederland speciale begeleiding bij hun leesontwikkeling. Het grootste deel van de inhoud van die begeleiding is gericht op de verbetering van de techniek van het nauwkeurig en vlot verklanken. Het is maar de vraag of kinderen met een op techniek gerichte begeleiding wel echt kunnen leren lezen. Aan de hand van het onderstaande voorbeeld zal dat geïllustreerd worden.

Het gaat hierbij om de eerste twee regels uit een les uit een

LE

Spriet

Op de tafel staat een grote pot met stroop.
Er is niemand in de keuken.

1

De eerste twee zinnen van les 1 van Leeswerk, voortgezet lezen, groep 4, blz. 2.

methode voor technisch lezen. Daarbij gaat het er in de eerste plaats om dat kinderen vlot de woorden kunnen decoderen, maar men mag pas van lezen spreken als de gedrukte tekst iets oproept bij de kinderen. Na de eerste twee regels moet het kind een film in zijn hoofd zien van de lokatie waar het verhaal zich af zal spelen. Het kind moet het beeld voor zich hebben van een lege keuken. Dat betekent dat het kind geen kale kamer voor zich moet zien, maar alle kamerinhouden voor zich moet zien die een kamer tot een keuken maken zoals een fornuis/oven, koelkast, pedaal-emmer, kastjes, etc. Dat betekent dat tekstverwerken ook het lezen is van de dingen die er niet gedrukt staan. Bij veel kinderen met ernstige technisch leesproblemen kan men tegenkomen dat ze zo hun best doen om te verklanken dat ze niet met de inhoud bezig zijn. Ook zijn er kinderen die goed technisch kunnen lezen, maar toch niet tot tekstverwerking kunnen komen. Het lezen is dan leeg. Lezen is pas lezen als er vlot en nauwkeurig gedecodeerd is en als er een film in het hoofd van het kind ontstaat. Pas vanuit die bron van die film kan het kind straks een verhaal terugvertellen of er vragen over beantwoorden.

Voor de speciale leesbegeleiding betekent dit dat het geen zin heeft kinderen tot AVI-9 te begeleiden als ze teksten op AVI-4 nog niet begrijpen. Speciale begeleiding van de techniek moet op de voet gevolgd worden door begeleiding van de tekstverwerking. Op de voet volgen betekent dan dat het er

iets achteraan moet lopen. Als een kind technisch oefent op AVI-6 dan moet u de tekstverwerking begeleiden op AVI-5 (eventueel op niveau 4). Het kind kan dan vlot verklanken en zich helemaal richten op de inhoud.

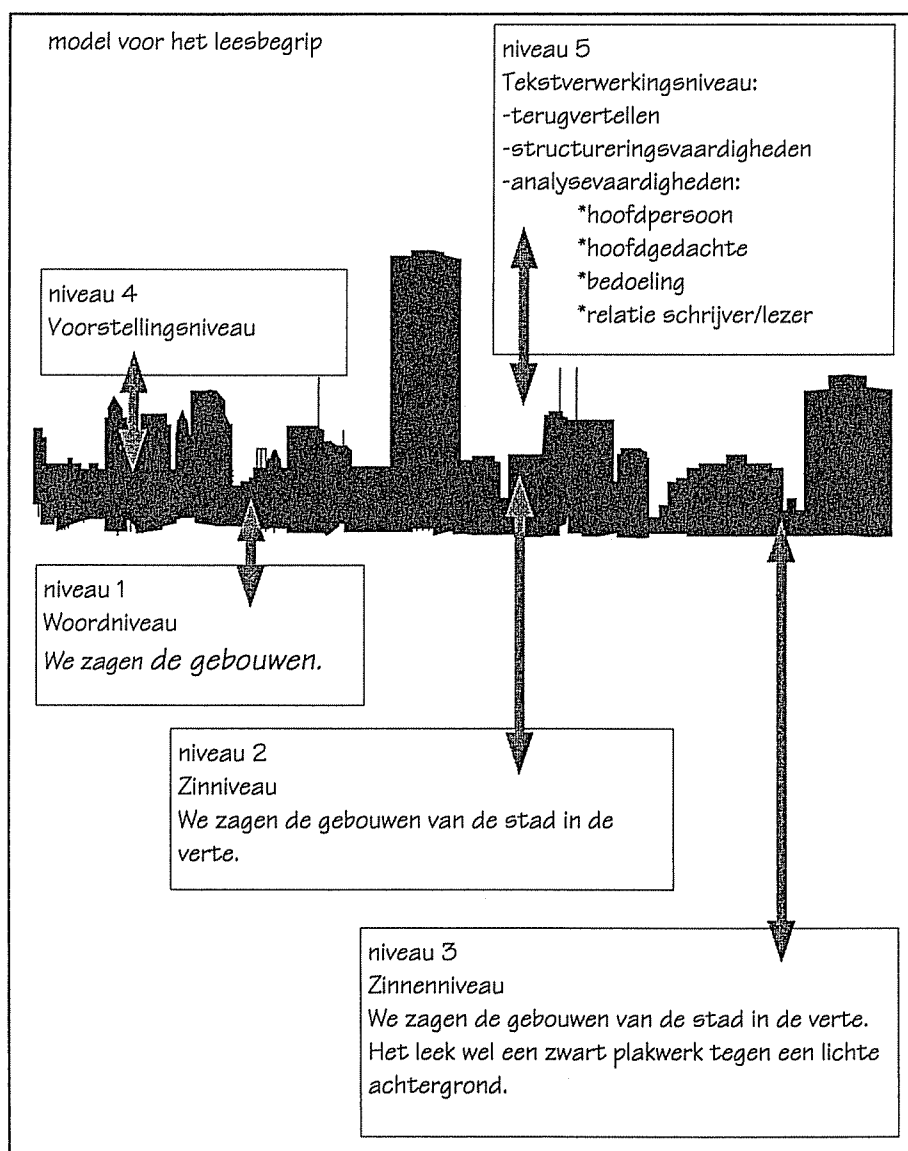
Daarnaast moet u ook tijdens het werken op AVI-6 inhoudelijk en taalkundig bezig zijn omdat dat het decoderen kan ondersteunen. In het nu volgende willen we ons niet richten op de rol van de taal en het leesbegrip bij de ontwikkeling van de leesteknik, maar willen we het leesbegrip centraal stellen.

1.3.3 De procesgerichte begeleiding

Kinderen met problemen bij het leesbegrip kunnen alleen goed en gericht begeleid worden als u een model hanteert. Modellen geven houvast en kunnen zorgen voor systematiek. We stellen voor om uit te gaan van het interactieve dynamische model. Kenmerkend voor dat model is dat er vijf niveaus zijn op het gebied van de tekstverwerking.

Namelijk:

Het woordniveau

Als er ergens in een tekst de zin staat: **We zagen de gebouwen van de stad in de verte** dan is het voor de tekstverwerking nodig dat het kind een betekenis kan hechten aan de woorden. In het voorbeeld betekent dit dat het kind het woord

gebouwen van een inhoud moet kunnen voorzien. Bij dat woord gaat het om een algemeen concept en het kind moet weten dat het bij gebouwen niet om hondehokken, kippehokken en schuurtjes gaat maar om bouwwerken die groter zijn dan de gewone huizen.

Voor de begeleiding betekent dit dat u aandacht moet besteden aan de woordbetekenis.

Zinsniveau

Bij de zin **We zagen de gebouwen van de stad in de verte** gaat het erom dat kinderen de betekenis van de zin kunnen voorzien. Dat betekent eerst dat de woorden geanalyseerd beoordeeld moeten kunnen en ten tweede dat die woordbetekenissen gezien moeten worden in de context van de zin. Het gaat dan om vragen als:

- hoeveel mensen zagen die gebouwen?
- degene die het zegt, was die er ook zelf bij of zag die persoon andere mensen, waar zij/hij niet zelf bij was?
- wanneer zien die mensen die gebouwen?
- om welke gebouwen gaat het dan?
- waar zien ze die gebouwen?

-waar moet je staan om gebouwen van een stad in de verte kunnen zien liggen?

Zinnenniveau

Bij teksten gaat het meestal niet om losse zinnen, maar om series zinnen zoals:

We zagen de gebouwen van de stad in de verte.

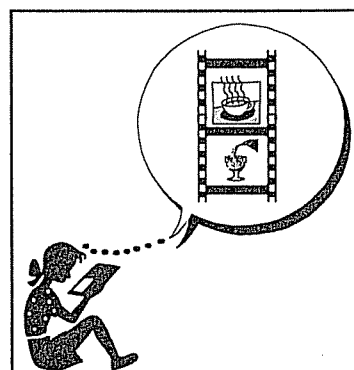
Het leek een zwart plakwerk tegen een lichte achtergrond.

Hier gaat het om het zinsbegrip, maar ook om de relatie tussen zinnen. Bijvoorbeeld het verwijfwoord **het**, waar heeft dat betrekking op?

Voorstellingsniveau

In het voorgaande model is aangegeven dat, vanuit de drie activiteiten op het gebied van woorden, zin en zinnen, het kind begeleid moet worden bij het ontwikkelen van een film in het hoofd. In het begeleiden van kinderen met tekstverwerkingsproblemen moet die ontwikkeling begeleid worden. Vaak is het zo dat men al zeer snel begint vragen te stellen over een gelezen tekst zonder dat er een bron is van waaruit het kind kan putten. Die bron is de voorstelling. Dit model wordt ook wel het *dynamisch-interactieve model* genoemd omdat er vanuit de woorden

zinsactiviteiten beelden kunnen ontstaan, terwijl bij het lezen vanuit die beelden ook weer betekenissen

ontwikkeld kunnen worden t.a.v. woorden en zinnen.

Tekstverwerkingsniveau

Pas als de bron aanwezig is kan men activiteiten met kinderen uitvoeren op het gebied van het terugvertellen, het vragen beantwoorden en het bedenken van vragen en inhouden, het bepalen van de hoofdpersoon, de structuur van een tekst, etc.

Het is aan te bevelen om kinderen vanuit dit model te begeleiden. Daar staat het tekstverwerkingsproces als kader centraal en daarbij moet bij de begeleiding van kinderen met denkprocessen ook centraal staan. Daarbij zijn vormen van imitatieleren aan te bevelen. Degene die met het kind werkt denkt dan hardop voor. Begrijpend lezen is immers denken. Het kind hoort de remedial-teacher/leerkracht denken en kan zo zelf leren denken.

1.3.4 De repeteermethode

Het bovenstaande is methodisch uitgewerkt in *Begrijpend lezen speciaal* (Pravoo-Lekkerkerk-uitgave). Die methode is in 1990 verschenen en is op ongeveer de helft van de scholen in gebruik. In de methode komen er vijf typen lessen voor die gekoppeld zijn aan het model dat in het voorafgaande is beschreven.

Er zijn woordlessen waarin kinderen zich richten op de betekenissen van woorden. Er zijn zinslessen die gaan over de betekenis van losse zinnen. Er zijn zinnenlessen waarin steeds twee zinnen centraal staan. Er zijn voorstellingslessen waarbij het gaat om het ontwikkelen van een film in het hoofd. Er zijn tekstverwerkingslessen waarbij het gaat om doelstellingen als terugvertellen, vragen beantwoorden en vragen bedenken, activiteiten die te maken met de structuur van de tekst, hoofdpersoon, hoofdgedachte, etc.

Steeds is er een leerles, waarin het kind leert denken onder begeleiding. Dat betekent dat we er vanuit gaan dat het leesbegrip niet aangeleerd kan worden met papieren lessen. Het kind heeft iemand nodig die hardop voordent. Aansluitend bij die leerles is er een oefenles, waarbij het kind zelfstandig toepast wat het tijdens de leerles heeft geleerd. Dat betekent dat die les zelfstandig gemaakt kan worden. Binnen de organisatie heeft het kind bij een les begeleiding nodig en kan het de andere les zelfstandig maken.

Als we er vanuit gaan dat kinderen met problemen op dit gebied integratiestoornissen hebben t.a.v. het verwerken van kennis en vaardigheden dan betekent dit dat steeds vaardigheden herhaald moeten worden en aan elkaar gekoppeld moeten worden. Dat kan met behulp van de repeermethode. Dat houdt in dat de vijf onderdelen van het dynamisch interactieve model op ieder AVI-niveau herhaald worden. Er is geen lineaire opbouw van doelstellingen waarbij er steeds andere doelstellingen komen, maar de vijf onderdelen van het dynamisch-interactieve model worden steeds herhaald. Dat herhalen gebeurt dan steeds op een hoger technisch leesniveau. Het kind leert op die manier de basisvaardigheden die in principe hetzelfde blijven, maar die alleen gebruikt moeten worden bij teksten die moeilijker worden. Het programma bestaat uit een handleiding en een leerlingtakenboek en voor de teksten wordt er gebruik gemaakt van de 77 teksten uit de map Speciale leesbegeleiding (Malmberg-uitgave en in het bezit van vrijwel iedere school) en een gewoon leesboekje. Dat gewone leesboekje speelt een belangrijke rol omdat kinderen steeds

toe moeten passen wat ze geleerd hebben in gewone teksten zoals bijvoorbeeld leesboekdelen en functionele teksten uit het dagelijks leven.

Ervaringen

Speciale leesbegeleiding bestaat nu drie jaar en wordt min of meer intensief gebruikt op de helft van alle scholen in Nederland. Evaluatie-ervaringen zijn:

- men kan met deze aanpak kinderen inderdaad de basisvaardigheden op het gebied van het leesbegrip aanleren
- het is echt een methode voor gebruik bij ernstige begripsproblemen en niet bij klassikaal gebruik
- bij heel ernstige begripsproblemen moet men altijd beginnen bij de eerste les, les 3.1
- de kinderen moeten minimaal AVI-4 beheersen
- de lay-out doet in de ogen van volwassenen druk aan, maar voor kinderen biedt de lay-outstructuur toch heel veel houvast
- de methode is makkelijk in te voeren en uit te voeren omdat alles wat u tegen kinderen moet zeggen uitgeschreven is en opgelezen kan worden
- hulpouders kan men makkelijk leren met deze methode te werken

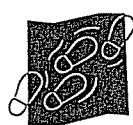
1.3.5 Verwijzingen

Koning, Luc, Speciale leesbegeleiding (5e druk-1993). Lekkerkerk, Pravoo.

Koning, Luc, Praktijk- en cursusboek voortgezet lezen (2e druk, 3e oplage 1993). Lekkerkerk, Pravoo.

Reitsma, P. e.a., Instructie in begrijpend lezen. (1e druk)

1991. Delft, Eburon.

stap 2 Hoe kunt u de begripsvragen gebruiken

2.1 De vragen

Voor de negen AVI-kaarten zijn er begripsvragen ontwikkeld.

Dat betekent dat er 18. scoreformulieren zijn voor het begripsonderzoek. Kenmerkend voor de opzet is:

-opgezet volgens de achtergronden van het dynamisch interactieve model zoals in het voorafgaande weergegeven.

-ontwikkeld uit pragmatische overwegingen en niet omdat de nieuwe AVI-kaarten zo prima van opzet zijn. In de brochure *AVI-kaarten gewogen en* hebben we 20 minpunten van de AVI-kaarten weergegeven.

-het onderzoek moet beschouwd worden als een eerste onderzoek van de vaardigheden op het gebied van het leesbegrip. Een A-4-tje met vragen na een AVI-kaart biedt niet het maximum op het gebied van het leesonderzoek van het leesbegrip.

Toch is er in het verleden al veel ervaring opgedaan met dit soort bladen omdat er bij de oude AVI-kaarten ook al van dit type vragenlijsten gebruikt wo(e)rden.

-de begripsvragen worden mondeling gesteld na afloop van het verklanken/hardop lezen van de kaarten.

-bij alle onderdelen is er ook aangegeven wat u kunt doen als kinderen bij een of meer onderdelen problemen met de beantwoording vertonen.

-de normen bij de scores zijn niet gebaseerd op het beheersingleren met 80%-scores, maar zijn gebaseerd op onderzoek. Er zijn per kaart tien kinderen onderzocht. Het ging daarbij om kinderen die:

- net het niveau behaald hadden
- gemiddeld functioneren in het gewone basisonderwijs

- geen leesproblemen hadden
- autochtone kinderen

91 kinderen zijn onderzocht. Het gaat om een eerste onderzoek. We verwachten over twee jaar eventueel wat aanpassingen te maken als er meer kinderen onderzocht zijn.

2.2 Een voorbeeld

Ingevuld ziet een blad eruit, zoals onderstaand weergegeven.

leesbegripsvragen bij: AVI- Flap de Boer		speciale begeleidingsmogelijkheden	
naam: datum: 14-04-94 3A			
1. Terugvertellen (neem de leeskaart even weg) <i>Je hebt net een verhaal gelezen. Nu doen we net of ik het niet gehoord heb en dan moet jij mij het hele verhaal maar eens vertellen. Het moet ook in de goede volgorde. Begin maar bij het begin, onderstreep welke scènes de pp. noemt en zet erbij de volgorde waarin ze door de onderzochte genoemd zijn)</i>		-Maximaal 10 punten (1 punt: genoemd en in de goede volgorde; halve punt: wel genoemd, maar niet in de juiste volgorde; 7.a en 7.b mogen omgewisseld worden) -Pp. score: 2,5 + 2,5 = 5 ptn. -Bij 0-5 punten: speciale begeleiding: Leessleutelorthotheek nr. 102 en 103. -Okki helpt bij leesproblemen (zie blz. 15)	
2. Woordniveau 2.1 Wat is een park? (bos, gras, paden) bloemen, bomen, vogels, struiken..... 2.2 Wat is janken (soort huilen, piepen)..... 2.3 Wijs op de plaat eens de poedel aan en dan de herder. (goed) fout.....		-Maximaal 4 punten -Pp. score: 2 + 2 = 4 ptn. -Bij 0-2 punten: Leessleutelorthotheek nr. 98 en 104. -Okki helpt bij leesproblemen (zie blz. 15)	
3. Zinsniveau 3.1 Wat betekent: Het park rond lopen. (In het antwoord moet iets zitten van er omheen of er helemaal doorheen of het hele park rond)..... 3.2 Wat betekent: Het gebel hield niet op (bleef doorblaffen, doet 'ie' de hele tijd, zeg je koest, blijft 'ie' doorblaffen).....		-Maximaal 2 punten -Pp. score: 1 + 1 = 2 ptn. -Bij 0-1 punt: Leessleutelorthotheek nr. 97 en 100. -Zinsgericht leren (zie blz. 15)	
4. Zinnenniveau (regels tellen en titel meetellen) 4.1 Wijs op regel 7: Wie zijn ze? (Ans/meisje en Tim/de poedel/de hond)..... 4.2 Waarom schrok de Duitse herder? (Tim sprong tegen hem op/niet verwacht/schrok, kleine hondje niet gewend).....		-Maximaal 2 punten -Pp. score: 1 + 1 = 2 ptn. -Bij 0-1 punt: Leessleutelorthotheek nr. 97 en 100. -Zinsgericht leren (zie blz. 15)	
5. Voorstellingsniveau (Laat het kind eerst alinea 1 en 2 even lezen) 5.1 Hoe trekt een hond aan de riem? In het antwoord moet het kind een beeld geven van een riem aan een hals en verder willen, terwijl de riem strak is..... 5.2 Nu doen we net of we een film gaan maken van Ans en haar hond. Het is een rustige dag en de herder is er niet. Ans is in het park. Wat is er dan op de film te zien: (u mag doorvragen: wat zou je nog meer kunnen zien?) Noem zo veel mogelijk dingen. -ze lopen in het park -Ans gooit takken, Tim er achteraan -bomen en gras -hond/Tim snuffelt -meisje kijkt rond -Tim ruikt aan de bomen -Tim doet een plas -Ans trekt aan de riem -ze gaan weer naar huis		-Maximaal 10 punten (Aan de goede antwoordpunten: 1 punt per goede antwoord) -Pp. score: 10 ptn. -Bij 0-9 punten: speciale begeleiding: Leessleutelorthotheek nr. 104 en 105. -Okki helpt bij leesproblemen (zie blz. 15)	
6. Verwerkingsniveau (de kaart moet nu van tafel) 6.1 Wie is de hoofdpersoon in dit verhaal? (Ans)..... 6.2 Wie is de belangrijkste hond in dit verhaal? (Tim/poedel)..... 6.3 Waarom liet Ans de riem los? (Tim trok hard/Ans schrok ervan, niet op gerekend)..... 6.4 Waarvan kun je zien dat de hond van Ans niet bang is? (sprong tegen de herder)..... 6.5 Luistert Tim altijd naar zijn baas? (nee, soms wel/soms niet. Bij 'nee' doorvragen: waarom niet: hij kwam niet toen hij geroepen werd).....		-Maximaal 15 punten -Pp. score: 15 ptn. -Bij 0-14 punten: speciale begeleiding: Leessleutelorthotheek nr. 104 en 105. -Okki helpt bij leesproblemen (zie blz. 15)	
Beoordeling: aantal punten: 15 0-11 onvoldoende 12-15 matig 16-19 voldoende 20 of meer: goed		Bij totaal onvoldoende en matig: de Leessleutelorthotheek nr. 98 t/m 105; Okki helpt Zinsgericht leren	

pravoo-avi-3-antwillingen opm.: spreekt zeer traag -vondrachtslezen (interpunctie) zwak.

U mag steeds doorvragen met de algemene doorvraag: *Kun je er nog meer van vertellen?*

2.3 Speciale begeleiding

In de kolom *speciale begeleiding* is aangegeven welke vormen van aansluitende begeleiding u voor het leesbegrip uit kunt gaan voeren.

Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

-Voor AVI-1 t/m 3 is verwezen naar de begeleiding in de Leessleutelorthotheek (Malmberg-uitgave). Deze map is ook naast andere methoden te gebruiken.

Er is bij de eerste AVI-niveaus ook verwezen naar de brochure

"Okki helpt bij leesproblemen" van Pravoo, waarbij vooral terugvertellen aan de orde komt. -Voor AVI- 3 t/m 9 is er verwezen naar Begrijpend lezen 'speciaal', Pravoo-uitgave. Dit is een speciaal programma voor kinderen met begripsproblemen bij het lezen.

Daarnaast is er bij onderdeel 3 'zinsniveau' steeds aangegeven wat u uit Zinsgericht leren lezen' Pravoo-uitgave, uit kunt voeren. In het algemeen is het zo dat het leesbegrip steeds geoefend wordt op een technisch niveau lager dan u hebt onderzocht/dan het kind beheerst. Bijvoorbeeld als u een kind hebt onderzocht met AVI-6 en het kind beheerst dat technisch, maar heeft problemen met het leesbegrip, dan zullen we u voorstellen het leesbegrip op niveau 5 te gaan oefenen.

2.4 Nogmaals een verwijzing

Voor het goed begrip van de opzet van de AVI-kaarten is het aan te bevelen gebruik te maken van de brochure *Avi-kaarten gewogen en* In die brochure worden 20 min-punten van de nieuwe AVI-kaarten weergegeven.

Voor verantwoord gebruik van de AVI-kaarten en voor het zien van de beperkingen is het aan te bevelen deze brochure te bestuderen.

2.5 Belangrijk om te weten

-2.5.1: De normen en criteria van de onderzoeksbladen zijn niet gebaseerd op 80% beheersingsleren, maar op grond van het onderzoek van 91 kinderen die net een bepaald technisch niveau hadden gehaald binnen een gewone leesontwikkeling, terwijl de kinderen door de leerkracht beschouwd werden als z.g.n. 'gemiddelde' kinderen. Voor ieder niveau hadden we tien kinderen. De score van 80% van de kinderen noemden we voldoende. 10% van de kinderen scoorde binnen de marge van matig en 10% scoorde goed. De score onvoldoende kwam in deze groep niet voor. We verwachten dat we nog twee jaar nodig

U kunt met deze vragenlijsten op twee manieren beoordelen en diagnostiseren. In de eerste plaats kunt u per onderdeel van de zes onderscheiden aspecten een oordeel analyseren. U kunt bijvoorbeeld vaststellen dat het terugvertellen zwak is, maar het woordniveau wel acceptabel is. U kunt ten tweede een algemeen oordeel uitspreken. Onderaan de lijst is een blok weergegeven met de niveaus: onvoldoende, matig, voldoende en goed. Daarmee kunt u ook een algemeen oordeel over de tekstverwerking weergeven.

Alles dat cursief gedrukt is moet u hardop uitspreken en de gewoon gedrukte woorden zijn toelichtingen.

Soms kan het voorkomen dat kinderen dingen noemen die niet als alternatieven zijn aangegeven en dan moet u die antwoorden beoordelen in de geest van het voorbeeld.

hebben om de gegevens van het vervolgonderzoek te verwerken. In 1996 kunt u over de nieuwe cijfers en aangepaste normen contact opnemen met PRAVOO. De inhoudelijke opzet van de AVI-kaarten is nogal grillig. Van enkele kaarten hebben we gemerkt dat kinderen ze inhoudelijk erg moeilijk vonden. Dat is in de score-eisen te zien en onderaan hebben we het ook opgemerkt. (zie 4A en 8A)

-2.5.2: Van belang is dat u tijdens het onderzoek steeds de algemene doorvraag stelt: *Kun je er nog meer van vertellen.*

-2.5.3: Bij de antwoorden staan steeds diverse mogelijke antwoorden. Een duw is een por, stoot, kind maakt gebaar. Eén van deze mogelijkheden levert een punt op. Bij meer antwoorden blijft de score gewoon één punt.

-2.5.4: Alleen daar waar het is aangegeven mag u de kaart nog een keer aan het kind aanbieden om een deel te laten lezen.